

Sygn. akt VIII Gz 390/17

POSTANOWIENIE

Dnia 21 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Agnieszka Górską

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2017 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. N.

przeciwko P. L.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanego P. L. na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 21 sierpnia 2017 roku w sprawie o sygn. akt XI GC 754/16

postanawia:

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Pozwany P. L. wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych, wraz z wnioskiem złożył oświadczenie o stanie rodzinnym majątku i dochodach na urzędowym formularzu.

Postanowieniem z dnia 21 sierpnia 2017 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie oddalił powyższy wniosek. W oparciu o złożone przez pozwanego oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach oraz źródłach utrzymania Sąd ustalił, że pozwany pozostaje w gospodarstwie domowym z żoną, synem i córką. Dzieci pozwanego są w wieku 7 i 3 lat. Pozwany zamieszkuje z rodziną w spółdzielczym własnościowym lokalu w Ż., obciążonym kredytem hipotecznym. Nadto pozwany posiada działkę budowlaną o pow. 1000 m² w R. obciążoną kredytem hipotecznym. Pozwany nie posiada innych nieruchomości. Oszczędności poczynione przez pozwanego wynoszą 100 zł. Pozwany nie posiada papierów wartościowych, wierzytelności ani innych przedmiotów wartościowych. Dochód miesięczny wskazany przez pozwanego uzyskiwany z tytułu działalności gospodarczej wynosi około 20 200 zł. Zobowiązania wynikające z utrzymania siebie i rodziny w tym rata kredytu (w kwocie 200 zł) łącznie wynoszą 1100 zł. Sąd wskazał, że zwolnienie od kosztów sądowych jest instytucją szczególną, która w wyjątkowych przypadkach znaleźć powinna zastosowanie. Instytucja ta stanowi w istocie pomoc państwa dla osób, które z uwagi na swą bardzo trudną sytuację materialną nie mogą uiścić kosztów bez wywołania uszczerbku w koniecznych kosztach utrzymania siebie i rodziny. Ubiegający się o taką pomoc powinien, więc w każdym wypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach, do granic zabezpieczenia koniecznych kosztów utrzymania siebie i rodziny. Sąd Rejonowy wskazał, że przy dochodzie miesięcznym na poziomie 20 200 zł opłata w kwocie 394 zł nie powinna nastęrczać trudności i nie uszczupli zaspokożenia podstawowych potrzeb życiowych czteroosobowej rodziny pozwanego. Także zakup i posiadanie działki budowlanej nie ma pierwszeństwa przed obowiązkiem zapłaty kosztów sądowych.

Pozwany zaskarżył powyższe orzeczenie w całości wnosząc o jego zmianę poprzez zwolnienie od kosztów sądowych w całości., w tym opłaty sądowej od apelacji i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono:

- naruszenie art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 623 z późn. zm.) poprzez błędną wykładnię, sprowadzającą się do przyjęcia, że zwolnienie od kosztów sądowych na podstawie tego przepisu przysługuje wyłącznie osobom „najuboższym”,
- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, sprowadzającą się do przyjęcia, że pozwany jest w stanie ponieść koszty sądowe w sprawie bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla własnej rodziny, podczas gdy pozwany nie jest w stanie ich ponieść bez takiego uszczerbku.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że wartość aktualnych zobowiązań pozwanego znacznie przewyższa wartość posiadanych przez niego nieruchomości, które są obciążone zabezpieczeniami hipotecznymi na kwoty przekraczające ich wartość zbywcą. Dlatego sprzedaż nieruchomości w celu uzyskania środków pieniężnych na poniesienie opłaty sądowej jest ekonomicznie niemożliwa. Również fakt, że pozwany osiągał dochody umożliwiające mu zaciągnięcie kredytów na zakup nieruchomości nie jest istotny z punktu widzenia przesłanek udzielenia zwolnienia od kosztów sądowych. Istotne bowiem jest to, że pozwany obecnie nie posiada środków na poniesienie kosztów sądowych, w ramach bieżących oszczędności posiada jedynie kwotę 100 zł.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie. Powołane w zażaleniu zarzuty w żaden sposób nie podważają poczynionych ustaleń i dokonanej oceny sytuacji finansowej strony, w konsekwencji której Sąd Rejonowy uznał, że brak podstaw do przyznania pozwanemu zwolnienia od kosztów sądowych, które na obecnym etapie obejmują opłatę sądową od apelacji w kwocie 394 zł.

Zgodnie z art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 623 - j.t.) zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, która złożyła oświadczenie, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powinno być dołączone oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów. Do sądu należy uznanie tego oświadczenia za dostateczne do zwolnienia od kosztów sądowych. Rację należy przyznać Sądowi Rejonowemu, że instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi wyjątek od zasady, iż to strony ponoszą koszty sądowe. Wbrew stanowisku pozwanego, zwolnienie od kosztów jest przewidziane właśnie dla osób najuboższych, które wobec braku środków na ich pokrycie miałyby ograniczoną możliwość obrony swoich praw. Skorzystanie przez Sąd z instytucji zwolnienia od kosztów sądowych jest więc zarezerwowane dla wyjątkowych sytuacji, powoduje w istocie kredytowanie procesu przez Skarb Państwa. Opłaty sądowe stanowią bowiem rodzaj danin publicznych. Zwolnienie od ponoszenia tego rodzaju danin stanowi odstępstwo od konstytucyjnego obowiązku ich powszechnego i równego ponoszenia, wynikającego z art. 84 Konstytucji RP. Dlatego też zwolnienia mogą być stosowane w sytuacjach wyjątkowych, gdy istnieją uzasadnione powody do przerzucenia ciężaru dotyczącego danej osoby na współobywateli. Z ich bowiem środków pochodzą dochody budżetu państwa, z których pokrywa się koszty postępowania sądowego w razie zwolnienia wnioskodawcy z obowiązku ich ponoszenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2010 roku, sygn. II PZ 34/09, Lex nr 603836).

Trafnie zauważył Sąd Rejonowy, że pozwany nie wykazał, iż nie posiada dostatecznych środków na uiszczenie kosztów sądowych w postaci opłaty od apelacji. Wskazać trzeba, że pozwany uzyskuje miesięczny dochód w kwocie 20 200 zł, podczas gdy zadeklarowane przez niego miesięczne wydatki zamykają się w kwocie 1 100 zł, w tym z tytułu raty kredytu w kwocie 200 zł, a zatem do dyspozycji pozwanego pozostaje jeszcze kwota 19 100 zł. Powyższe prowadzi do wniosku, że wydatki związane z utrzymaniem rodziny pozwanego znajdują dotąd pełne pokrycie w osiąganym dochodzie.

Nie sposób zarzucić Sądowi Rejonowemu, że tak poczynione ustalenia faktyczne w zakresie sytuacji majątkowej pozwanego są błędne. Pozwany zresztą we wniesionym zażaleniu nie przedstawił jakichkolwiek argumentów na poparcie takiego zarzutu. Należy przy tym zaznaczyć, że ustawodawca uzależnia zwolnienie od kosztów sądowych nie od tego, czy wnioskodawcy pozostają nadwyżki finansowe przy zaspokajaniu jego zwykłych (przeciętnych) wydatków, lecz od tego, czy nie jest on w stanie kosztów tych ponieść w sytuacji maksymalnego – aż do granic utrzymania koniecznego – poczynienia oszczędności w tych wydatkach.

Nie bez znaczenia pozostaje też okoliczność, że - jak wynika z oświadczenia złożonego wraz z wnioskiem - pozwanego stać było na zakup działki budowlanej o powierzchni 1000 m². Zauważyć przy tym należy, że koszty rat kredytów nie stanowią wydatków koniecznych, niezbędnych dla utrzymania. Ugruntowane jest bowiem stanowisko zarówno doktryny jak i judykatury, iż długi prywatne strony ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych nie mają pierwszeństwa przed zobowiązaniami tej strony wobec Skarbu Państwa do pokrycia kosztów sądowych.

Podkreślić także należy, że opłata należna od apelacji (394 zł) w zestawieniu z wysokością dochodu i ponoszonych przez pozwanego wydatków nie stanowi wydatku obciążającego budżet pozwanego w sposób znaczący. Przyznanie osobie fizycznej zwolnienia od kosztów sądowych w sytuacji, kiedy niewątpliwie dysponuje środkami pieniężnymi, a przeznacza je na inne cele, nie daje się pogodzić z celem regulacji zwolnienia od kosztów, która ma zapewniać ochronę środków niezbędnych dla zapewnienia tzw. utrzymania koniecznego strony oraz jej rodziny (a zatem zaspokojenia bieżących potrzeb życiowych o charakterze koniecznym – podstawowym).

Zażalenie okazało się wobec tego bezzasadne, co doprowadziło do jego oddalenia, o czym orzeczono w sentencji na podstawie art. 385 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

sygn. akt VIII Gz 390/17

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

(...)